

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta . . . 10—
četrt leta . . . 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Strokovno tajništvo.

Strokovno tajništvo je ustanovljeno. S temi kratkimi besedami smo zadnjič naznanili v našem listu, da smo kreirali v naši organizaciji to novo in prepotrebno inštitucijo. Omogočil jo je naš mecen primarij dr. Derganc, ki uvideva korist in potrebo organizacije našega stanu in je prepustil v to svrhu obresti precejšnjega kapitala. Torej temelj je zgrajen!

Kako si mislimo svoje strokovno tajništvo? Predvsem naj bo informacijska pisarnica za vsa okrajna društva, za vsa ožir učiteljstva.

buje informacije v šolsko-strokovnem be in pa tudi za širšo javnost, ki potrekega učitelja in z vsako učiteljico pose-

Delo se množi, zato je bila tudi ustanovitev take pisarnice nujno prepotrebna. Ako povemo, da nas je danes v Zavezi 2300 organizovanih članov, smo se zmotili v toliko, da nas je gotovo več, ker število dnevno raste. Všetno ni naše učiteljstvo na zasedenem ozemlju (okrog 500). V nas samih, v naši masi je moč, ki se je moramo zavedati. Toda poleg te moči in pravice se moramo zavedati tudi dolžnosti, ki jih imamo eden napram drugemu, posameznik napram celoti, državljan napram državi. Dober državljan je tisti, ki državi več daje kakor od nje zahteva. In v tem zmislu si predstavljamo tudi delo našega učitelja. Država nam je ustvarila temelj, in sedaj se prične naše delo. S kulturo k svobodi! Resnično svobodni bomo pa takrat, ko bo v zadnji gorski koči zaplamltel žarek narodne izobrazbe in državljanske zavesti.

Toliko v splošnem! Velike so naloge, ki čakajo naše strokovno tajništvo. Predvsem treba ožjih, intimnejših vezi med članstvom, okrajnimi društvi in centralo. Strokovno tajništvo bo brezmočno, ako ne bo našlo pravega razumevanja, izdatne pomoči in podpore od zunaj. Omenjamo samo delovanje okr. učit. društev. Nekatera med njimi so vzorna v svojem poslovanju, druga zopet naravnost spé. — Zbirati bo treba vsakovrsten šolsko-statističen material, tako strokovno-organizacijski, pa tudi splošno šolski, dalje si bomo ustanovili podroben kataster vsega slovenskega dela jugoslovanskega učiteljstva itd. Torej velike naloge, izvedljive samo ob pravem pojmovanju vsega učiteljstva. To bi bile v glavnih potezah specialne naloge našega strokovnega tajništva.

Treba bo pa tudi najožjih vezi s srbo-hrvatskim šolstvom. Saj ravno skupna jugoslovanska šola bo podala in zgradila za bodočnost oni temelj, ki bo na njem stala naša država. — In za bodočnost, ko bodo zunanje-politiške razmere ustaljene in urejene, bomo iskali kulturnih stikov tudi z drugimi narodi.

Velike so naloge, ki se jih moramo takoj lotiti. To so priprave za učiteljski kongres, kjer se izvede edinstvena in popolna stanovska centralna organizacija vsega učiteljstva kraljestva SHS, ki jo sedaj reprezentuje uprava Učiteljskega združenja v Beogradu, pomnožena z zastopniki Hrvatov in Slovencev. Pri-dominjamo, da je uspešno poslovanje kogarkoli sto centralo mogoče le potom našega strokovnega tajništva. In ko bo naša centralna organizacija že do podrobnosti izvedena ter vse dosedanje pokrajinske Zveze (Savezi) razdružene, naš urad še vedno ostane, ker mu bodo odkazane posebne važne in odgovorne naloge pospeševanja in razširjanja na-

šega obmejnega in zamejnega šolstva — šolstva države bodočnosti, celotnosti in skupnosti. V resnici prevažne naloge, ki jih bo moral pomagati reševati vsak, komur je moč in veličina domovine na srcu!

To bi bile glavne smeri delovanja, ki smo jih podali v zadevi našega novo ustanovljenega strokovnega tajništva.

Opomba: Kakor že omenjeno, posluje strokovno tajništvo za stranke v dobi počitnic vsak dan od 10.—12. dopoldne (razen nedelj) v Učit. tiskarni, Frančiškanska ulica 6, I. ndastr. Za pis-mene informacije zgolj osebnega, privatnega značaja treba za odgovor priložiti primerno znamk, da ne obremenjamo Zaveze. V strokovnem tajništvu posluje tudi uredništvo »Učit. Tovariša«.

Naše novo podjetje.

Naše šole so bile doslej po večini navezane na rabo šolskih zvezkov tujega proizvoda, ker ni bilo med Slovenci podjetja, ki bi bilo moglo zadostiti vsem potrebam. Zaradi tega so prišle vsako leto lepe svote denarja v tuje roke, pa tudi zaslužka so bili deležni le delavci tuje narodnosti. Po ustanovitvi naše države so se ugodnosti za domačo industrijo mahoma izboljšale, in namera ustanoviti lastno izdelovalnico za zvezke se je mogla udeležiti. Učiteljska tiskarna je začela 1. julija izdelovati šolske zvezke, in to novo podjetje se tako ugodno razvija, da se je nadejati možnosti, preskrbeti s prvovrstnimi zvezki vse ljudske šole Slovenije, pozneje vse Jugoslavije.

Važnosti novega podjetja za učiteljstvo ni treba poudarjati, pač pa moramo prositi vse učiteljstvo, da nas z uvedbo lastnih izdelkov intenzivno podpirajo in nam nudijo s tem pomoč, ki je začetkom vsekakor potrebna. Začetek je tem težavnejši, ker se mora izdelovalnica naravnost boriti za potreben papir in drugi material, ki ga v Jugoslaviji — pa tudi v inozemstvu — tačas z največjim naporom ni v zaostni meri dobiti. Z največjo težavo se je nabavilo toliko množino papirja, da bodo vsaj pričetkom šolskega leta vse naše šole preskrbljene z zvezki. Akoravno v prvem času ni mogoče postreči s finim, belim papirjem, so vendar zvezki izdelani iz najboljšega materiala, ki se je dal sedaj dobiti, v bodoče pa se bo tudi v tem pogledu izboljšalo.

Z ozirom na pomanjkanje papirja in druge težave, smo založili za sedaj samo 8 liniamentov, in sicer:

Početnica, enočrtna, podolžni format L—1;
Lepopisnica, štiričrtna, podolžni format L—2;
Spisovnica, štiričrtna, pokončni format L—3;
Spisovnica, enočrtna, pokončni format L—4;
Številnica, enočrtna, pokončni format L—5;
Spisovnica, nečrtana, pokončni format L—6;
Spisovnica, enočrtna, pokončni format L—11 veliki format;
Spisovnica, nečrtana, pokončni format L—12 veliki format.

Posebne želje glede liniamentov se bodo začetkom novega leta upoštevale.

Zvezki so s sukancem šivani, imajo 8 listov in lepe ovitke, so pa brez pilnika, ker se dobrega pilnega papirja ni dalo dobiti, slab pilnik pa je itak brez pomena.

Naročila sprejema in izvršuje Učiteljska tiskarna (oddelek B), Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6.

Beseda o šolskem nadzorstvu.

Doba okrajnih šolskih nadzornikov je potekla, in v znamenju prenovljenja naj se izvrši novo imenovanje. Prvi nadzornik nad nami je naša vest. Zavest, da ne delamo v kvar — ampak obratno, ta naj nas krepi za nadaljnje delo.

Čuvaj javnega reda — država — pa je upravičena prepričati se, v koliko ustreza šolstvo svojemu namenu. Poleg te pravice pa ima država dolžnost, skrbeti za šolstvo. Te dolžnosti se mora ona preje zavedati, preden se poslužuje pravice.

V Avstriji tega ni bilo. Noben predstojnik se ni hotel brigati za dolžnosti, ampak je poudarjal le svoje pravice. To je napaka, kakršno zagreši zidar, ki zida hišo na slab temelj. Zavest dolžnosti nam mora biti vcepljena prej, potem šele moremo izvajati pojem pravice in jo smemo tudi zahtevati s tem večjo odločnostjo.

Čemu pa smo imeli nadzornike? Ta se pritoži, da mu je nadzornik delal krivico v tej, drugemu v drugi stvari itd. — Takih slučajev je toliko, da bi moral »Učit. Tov.« najmanj eno leto izhajati posebe za objavo takih pritožb.

Iz vsega zveni, da so bili nadzorniki zastopniki slučajno vladajoče stranke ter so morali kot taki igrati vloge policistov.

Pravi namen je bil zgrešen.

Nekoliko misli o namenu in načinu nadzorstva:

1. Šolski nadzornik ni pisar okr. šol. sveta, ampak le vez med šol. oblastjo in šolo. Potom nadzornika zve šolska oblast, kako šolstvo napreduje. Po nadzorniku mora šolska oblast skrbeti za napredek šolstva.

2. Delovanje šol. nadzornika kot pedagoga naj bo samostojno. Seveda je on, kakor vsak učitelj, za svoje delo šolski oblasti odgovoren.

3. Kako naj uredi nadzornik svoje delovanje.

Učitelji smo se pripravljali na učiteljski za svoj poklic, zato je napačno mnenje, da mora nadzornik nadzorovati učiteljstvo, kako poučuje. Ne to, ampak on mora paziti na to, kaj poučujemo in kaj otroci znajo.

Vsak učitelj mora biti sam zase samostojna celota, podvržena rednemu izpolnjevanju ali, kakor pravimo, nadaljni izobrazbi. Ta ali drugi je z učiteljskega prinesel v svet vrzel v tem ali onem predmetu. To vrzel izpopolniti naj bo namen nadzorovanju. Ta namen se doseže zopet na več načinov in tu je treba upoštevati tudi nadzornikovo osebo kot samostojno celoto in ne kot mehaničen stroj, n. pr. gramofon, ki poje in trobi to, kar mu vele ploščice, ki jih slučajno hočemo uporabiti.

Na šoli v K. je n. pr. pri konferenci tov. V. predaval o temi »Boj alkohol«. Nadzornik je dobil konferenčni zapisnik. Kak pomen in namen naj ima za nadzornika tak zapisnik? Nadzornik naj bo pri predavanju navzoč, zakaj tudi on se mora izobraževati nadalje. Zanj ima namen predavanje le takrat, če mu je dana pri-ložnost, da poseže v debato, da izbere vodilne misli, da spoznava, kako in kake uspehe doseže učiteljstvo na tej, kaj in kako na oni šoli. To izkušnjo mora nadzornik prenesti na šolo, ki je morda za-ostala.

Tako se vrši izmenjavanje misli od šole do šole, in nadzornik naj bo posredovalec.

4. Nadzornik mora otrokom pokazati, da ni prišel v šolo nad učiteljstvo raztresat sitnosti, pač pa jim mora pojasniti, da se hoče uveriti, bodo li oni kdaj v resnici postali koristni člani človeške družbe. S tem bo tudi učiteljstvo pridobilo na ugledu. Otroci naj vedo, da nadzornik ni tu kot predstojnik njihovih vzgojevalcev.

Nadzorniku mora biti dana naloga, preskrbeti, da se čimbolj zvežeta domača in šolska vzgoja. On kot zastopnik narodne celote lahko vpliva, da starši spoznajo pomen šolstva in ga pravilno razumevajo.

5. se da doseči s predavanji.

5. Učiteljstvu naj bo nadzornik tovariš-svetovalec in pomočnik.

6. Z ozirom na večkratno nadzorovanje, ki je potrebno zaradi misli v točki 3., naj se nadzornikom ne odločijo preveliki okraji, da jim bo možno uspešno delovati.

7. Nova doba nam je prinesla nove misli, nove ideje. Starejši ljudje se jih ne morejo prisvojiti, ker so otroci svoje dobe.

Kot nadzorniki naj bodo nameščeni delavni učitelji, ki se zavedajo duha časa in uživajo zaupanje učiteljstva. Najumestneje bi bilo, da učiteljstvo samo voli svoje nadzornike, kakor volijo občani župane.

Sola pa naj se čimprej vzame v državno oskrbo.

J. G.

Izprememba in dopolnitev zakona o narodnih šolah.

Narodnemu predstavništvu sta bila stavljena o preureditvi zakona o narodnih šolah dva predloga, in sicer eden od strani ministrstva za prosveto, drugi pa od strani odbora za proučevanje dotičnih zakonskih predlogov. Narodno predstavništvo je sprejelo tozadevni predlog odbora. Zanj so glasovali vsi poslanci. Glasi se:

Člen 1.

Izstopajoč od čl. 29. zakona o narodnih šolah kakor tudi čl. 7. zakona o ureditvi šolskega dela zaradi vojne in njenih posledic, bo lahko stalni učitelj (učiteljica), ki vsled vojne ni mogel položiti praktičnega izpita, položil tega v roku dveh let po demobilizaciji. Nova pravila za položitev teh izpizov z ozirom na položaj, provzročeno po vojni, bo določil minister prosvete. Vsi bodo do tega roka imeli pravico do periodičnih povišanj, če v času uveljavljenja tega zakona služijo najmanj pet let in izpolnjujejo ostale pogo-dbe čl. 26. zakona o narodnih šolah.

Člen 2.

Letna plača takega stalnega učitelja (učiteljice) bo enaka plači učitelja po prvem povišanju, če bo ob uveljavljenju tega zakona služil manj kot 10 let; če pa bo služil nad 10 let, mu bo enaka plači stalnega učitelja drugega periodičnega povišanja.

Člen 3.

Stalni učitelj (učiteljica), ki dobi na ta način pravico do povišanja, a v dve-letnem roku od končane demobilizacije ne bo položil praktičnega izpita, ostane še nadalje s plačo, ki jo je po tem zakonu dobil, do naknadno položenega izpita. Čas po dvehletnem roku do naknadno položenega izpita se mu ne vračuna pri povišanju. Drugi čas stalne učiteljske služ-